

Sociale en interculturele psychologie.

Hoofdstuk 5: Sociale ongelijkheid.

1. Inleiding.

Natuurlijke verschillen ≠ Sociale verschillen.

Sociale verschillen = Sociale differentiatie.

→ *Relaties van nevenschikking.

Natuurlijke rangverschillen ≠ Sociale rangverschillen.

Sociale rangverschillen = Sociale ongelijkheid.

→ Relaties van onder- en bovenschikking.

Sociale stratificatie = Ongelijkheid tussen posities en rangen.

2. Sociale ongelijkheid.

Sociale ongelijkheid = Toestand in samenleving waarbij sprake is van ongelijk gewaardeerde posities die hiërarchisch geordend zijn.

Ongelijk gewaardeerde posities: Ongelijke sociale status.

Sociale stratificatie = Hiërarchische opeenstapeling van lagen.

'Strata' = Lagen.

Mogelijkheid van sociale mobiliteit: Hangt af van breuklijnen.

Open samenlevingen minder opvallende breuklijnen dan gesloten samenlevingen.

	Hiërarchie:	
Breuklijnen:	Nee	Ja
Nee	Sociale differentiatie	Sociale stratificatie
Ja	Sociale fragmentering	Sociale uitsluiting → Trap zonder trede.

2. Sociale ongelijkheid door de eeuwen heen.

2.1. Standen.

Standenmaatschappij = Maatschappij waarin de hiërarchische ordening van sociale lagen vooral wordt bepaald door afkomst en ingevuld door sociaal aanzien en maatschappelijke positie.

*Vanaf Middeleeuwen tot Franse revolutie.

*'Door God gewilde sociale orde'.

*Rijke adel x clerus - Ambachtslui - Boeren x dieven.

2.2. Kasten.

Kastenmaatschappij = Maatschappij die bestaat uit hiërarchische gerangschikte en gesloten groeperingen op basis van afkomst.

Afkomst x geboorte.

Voorbeelden:

Hindoeïsme: *Karma = Op basis van vorig leven.

* Dharma = Lot aanvaarden.

*Goed leven = Volgend leven beter.

*Kastenloze = Laagste klasse.

Niet aanraken.

*Verboden sinds onafhankelijkheid. 1947

→ Nog steeds aanwezig.

Apartheidsregime. 1992

2.3. Klassen x sociale klassen.

Klassen = Verschillende groepering op basis van economische posities.

→ *Kapitalisten - Middenklasse - Proletariërs.

*Geen mobiliteit.

Tijdelijk

→ Klassenstrijd.

Sociale klassen = Groepering mensen die posities bekleden met gelijke sociale status/sociale waardering.

Maatschappelijke variabelen:

1. Marktpositie = *Vaardigheden.

*Onderklasse - Middenklasse - Bovenklasse.

2. Toegewezen x verworven posities.

3. Individuele prestatiegerechtigheid.

4. Minder politiek geladen.

3. Probleem.

3.1. Organistische maatschappijbeeld.

→ 'Geheel van organen die lichaam draaien'

Belangrijkste orgaan = Meeste bloed.

Ongelijkheid = Rechtvaardig.

→ Sommige posities belangrijker.

Afhankelijk van: *Noden samenleving.

*Waardehiërarchie.

→ Opleiding. Kennismaatschappij

*Marktpositie.

→ **Verschil in beloning.**

3.2. Liberaal maatschappijbeeld.

Gelijke kansen x Vrije markt.

Ideaalbeeld: American dream.

→ Zelf verantwoordelijk voor succes.

Iedereen geboren met bepaalde talenten → Vrijheid om deze talenten te ontplooien.

Worden wat men wil bij maken van 'juiste' keuzen.

Maximale inzet = Maximaal resultaat.

Ongelijkheid = Rechtvaardigheid.

→ Vraag x aanbod wet.

→ Beloning naar verdienste.

3.3. Egalitaire maatschappijbeeld.

→ Egalité. Franse revolutie

Sociale ongelijkheid = Onrechtvaardig.

→ Historisch gegroeid.

Mensen komen met ongelijke talenten ter wereld.

Mens-waardige samenleving moet verschillen zoveel mogelijk trachten te compenseren.

Meer gefortuneerden moeten ruggeleuning bieden aan minder gefortuneerden.

Ongelijkheid = Rechtvaardig indien ongelijke inspanning.

→ Zwaar lichamelijk.

→ Zwaar verantwoordelijk.

Sociaal zekerheidssysteem: Werkgevers en werknemers betalen belastingen in de vorm van sociale bijdragen.

Gezamenlijke bedrag komt ten goede aan mensen die het financieel moeilijk hebben:

*Werkloosheid.

*Ziekte.

*Pensioenen.

*Gezinsbijlagen.

4. Armoede in onze maatschappij.

4.1. Arbeidsmarkt.

Verschil in verloning: Gouden handdruk.

Verschil in bezettingsgraad van posities.

1. Geslacht: Glazenplafond = Vrouwen minder op topfuncties.
Vrouwen minder betaald.
2. Etniciteit.
3. Seksuele geaardheid: Roze plafond.

4.2. Armoede.

Armoede = *Netwerk sociale uitsluiting: Vicious circle.

Interdependentie

*Meerdere gebieden.

*Ander leefpatroon.

*Moeilijk overbrugbaar: Transgenerationeel karakter van armoede.

→ **"Armoede is een netwerk van sociale uitsluitingen. Het strekt zich uit over meerdere gebieden van het individuele en collectieve bestaan, dermate dat de armen gescheiden**

worden van de algemeen aanvaarde leefpatronen van de samenleving. Deze kloof kunnen ze niet op eigen kracht overbruggen".

4.3. Vicious circle.

Werk: *Werkeloos.

*Onaantrekkelijke job.

*Tijdelijk contract.

→ Bureaucratische procedure voor sociale bescherming.

Onderwijs: Slaagkans afhankelijk van ouderlijke steun x thuissituatie.

→ Sterke scolariteitsgraad.

→ Grotere kloof tussen hoog en laag geschoolde.

Woning: *Huurwoningen.

*Wachtlijst sociale woning.

*Gebrek aan wooncomfort.

Juridisch: *Vaker in aanraking.

*Geen netwerk om wegwijs te geraken.

Cultuur: *Beperkte financiële mogelijkheden.

*Minder politiek x sociaal leven.

Gezondheid: *Meer risicogedrag.

Roken, voeding, ...

*Hogere maliditeit.

Ziekte

*Hogere mortaliteit.

Sterfte

*Lager gebruik gezondheidszorg.

Gezondheidszorg:

Psychologische factoren	Omgevingsfactoren
Kennis	Beschikbaarheid
Attitude	Prijs
Normen	
Waarde	

4.4. Armoedegrens.

Centraal: Financieel problemen.

Armoedegrens = *Inkomen dat minimaal nodig is om te overleven.

*Bepaald a.d.h.v. parameters.

→ Geslacht, kinderen, burgerlijke staat, ...

*Verhoogd risico bij: Gezinshoofd werkeloos.

Gehandicapt.

Ziek.

Gepensioneerd.

Laaggeschoold.

Middenklassers moeilijk door kredietkopen.

4.5. Verklaring.

1. Individueel schuldmodel.

Eigen schuld

2. Individueel ongevalmodel.

Pechvogel

3. Conjunctureel.

Maatschappelijke evoluties die ons overkomen

4. Structureel.

Door samenleving zelf

	Individueel	Maatschappij
Intern	Individueel schuld	Structureel
Extern	Individueel ongeval	Conjunctureel

Matheus effect = Goed bedoelde structurele sociale maatregelen tegen sociale ongelijkheid.

Maar voordelen meer naar mensen die "hoger" staan dan lage sociale klasse.

→ Sociale ongelijkheid bestendigd.

Matheus 13.2 = 'Aan wie geeft zal gegeven worden'.

4.6. Armoede x onderwijs.

Het Vlaamse onderwijssysteem heeft twee gezichten:

1. Een sterke scolariteitsgraad = Het gemiddelde onderwijsniveau van de totale bevolking stijgt.

→ Democratisering van het onderwijs.

2. Grote kloof tussen de beste en de laagst presterende.

→ Sommige groepen blijven systematisch achtergesteld.

→ In Vlaanderen het grootst!

PISA-onderzoek: *Om de 3 jaar.

*Verschillende domeinen. [Wiskunde - Wetenschappen - Leesvaardigheid](#)

Groenez onderzoek: *Schoolparticipatie.

AVI

*Schoolprestatie.

AVII

*Socio-culturele kenmerken.

OV

→ SES ouders.

→ Etnisch-culturele afkomst.

→ Gezinssituatie.

→ Geslacht van kinderen.

Watervalsysteem van onderwijs:

*Beleving van hiërarchie van verschillende onderwijstypes.

→ [ASO](#) > [TSO](#) > [BSO](#) > [BuSO](#)

*Zo 'hoog' mogelijk starten.

*Terugklimmen naar 'hoger' niveau= Niet mogelijk.

*In handen werken van achterstanden demotivatie.

Concentratiescholen:

*'Witte' Vs. 'Zwarte' scholen.

*Kiezen voor 'soortgenoten'.

*Zwarte scholen doorgaans moeilijkere omstandigheden om les te geven x te volgen.